

Czerner, Olgierd

O wystawie "Monumenti Storici in Germania e loro restauro"

Ochrona Zabytków 22/2 (85), 154-155

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Podsumowania dyskusji i wyniku obrad Konferencji dokonał dyr. Ptaśnik. Na wstępie zapowiedział, że wnioski zebrane przez Komisję Wnioskową zostaną opracowane pod kątem możliwości wcielenia ich w życie i podane do wiadomości zainteresowanych w terminie późniejszym. Kontrowersje postaw wojewódzkich konserwatorów zabytków i przedstawicieli PP PKZ, jakie wynikły podczas dyskusji, są zjawiskiem zrozumiałym, są one wynikiem różnego profilu prac obu stron, nie mają charakteru antagonistycznego, gdyż zarówno konserwatorzy jak i Przedsiębiorstwo działają dla wspólnej sprawy — ochrony zabytków. Nasuwa się przy tym wniosek, że moc przerobowa PP PKZ nie odpowiada rzeczywistemu zapotrzebowaniu i w najbliższym okresie należy sprawy te generalnie przeanalizować i dokonać ustaleń, mających na celu poprawę obecnego stanu rzeczy. Zarzuty przeciwko PP PKZ wysunięte przez konserwatorów podczas dyskusji nie podważają osiągnięć Przedsiębiorstwa, lecz powinny pomóc usunąć niedociągnięcia i usprawnić pracę. Motywem wypowiedzi obu stron jest zaangażowanie w pracę konserwatorską i troska o jej wyniki w dziele ratowania dóbr kultury.

Hanna Strukowa
Lech Krzyżanowski
Adam Piesio

O WYSTAWIE „MONUMENTI STORICI IN GERMANIA E LORO RESTAURO”

W listopadzie i grudniu 1968 r. prezentowana była w Galerii Sztuki Pałacu Wystawowego przy Via Milano 70 w Rzymie wystawa pt. *Zabytki historyczne w Niemczech i ich restauracja*. Miałem okazję ją oglądać i chcę się podzielić swymi wrażeniami.

We wstępnych informacjach katalogu podano, że wystawa ta była pokazana w latach 1966 i 1967 w ważniejszych miastach niemieckich, zaś teraz rząd Niemieckiej Republiki Federalnej, współpracując z Unesco, pragnie ją pokazać również za granicą. Z powodu objazdowego jej charakteru, trzeba się było zapewne ograniczyć do zdjęć i reprodukcji planów, zaś elementy przestrzenne, jak modele, zredukować do minimum (było ich 6 i nie robiły wrażenia wykonanych specjalnie na tę wystawę). Na wystawę składało się 100 plansz z około 300 zdjęciami.

Plansze 1—6 obejmowały problemy kartograficzne, do których wrócę na końcu. Plansze 7—35 prezentowały problemy konserwacji zabytków sakralnych. Ułożono je w układzie chronologicznym, poczynając od kaplicy zamkowej w Akwizgranie, a kończąc na kościele św. Stefana w Karlsruhe. W tym zespole plansz znajduje się również romańska synagoga w Wormacji, zniszczona przez hitlerowców i odrestaurowana w latach 1957—1961, zaś na planszach 29—35 pewne większe elementy niektórych świątyń. Na planszy 36 pokazano fotografię magazynu dzwonów w Hamburgu, zarekwirowanych przez hitlerowców. Z 47000 dzwonów udało się jakoby uratować 14000 (!?). Plansze 38—40 odnoszą się do konserwacji drobniejszych zabytków sztuki sakralnej.

Plansze 41—66 obejmują zagadnienia najróżniejszych zabytków świeckich, jak zamki (Stolzenfels i cesarski w Norymberdze), pałace (np. w Schleissheim czy w Karlsruhe), ratusze (w Frankenbergu, Monastyrze, Norymberdze), teatry (teatr rzymski w Trewirze), domy towarowe (np. Józefa Olbrichta z lat 1907—1909 w Düsseldorfie), kamienice (Kolonja, Brema), zabudowania wiejskie (również w skansenach).

Na planszach 67—70 przedstawiono konserwację zabytków techniki — młynów wietrznych i wodnych, mostów, kopalni srebra, latarni morskiej na wyspie Neuwerk koło Cuxhaven, wreszcie rzymskich term cesarskich w Trewirze.

Założeniom ogrodowym, fontanom i budowłom parkowym poświęcono plansze 71—77, zaś cmentarzom i pomnikom pamięci plansze 79 i 80.

Problemy zabytków urbanistycznych zademonstrowano na planszach 81—100. Obejmują one konserwację założeń fortyfikacyjnych (Trewir, Vellberg), placów targowych i ulic (w Monasterze, Bernkastel, Saarbrücken), całych założeń i ich brył (Norymberga, Breisach, Kolonia, Ratyzbona), wreszcie problemy komunikacyjne (np. w Kolonii).

Materiał fotograficzny jest bardzo różny. Część dokumentacji, szczególnie odnoszącej się do stanu sprzed restauracji, nawet mierna, co zważywszy dysponowanie znakomitym sprzętem fotograficznym, zastanawia. Pod znakiem zapytania należałoby również postawić podkreślane zwykle u nas niemieckie „zamiłowanie do porządku”. Nie można się także doszukać jakichś specjalnych osiągnięć technicznych i technologicznych, czego z uwagi na stopień rozwoju przemysłu można było oczekiwać.

Każda praca zmierzająca do ratowania zabytków, stanowiących dorobek nie tylko niemieckiego narodu, ale także całej ludzkości, godna jest podkreślenia i z tego powodu podsumowane na tej wystawie osiągnięcia przynoszą zaszczyt zachodniomniemieckim konserwatorom. Szkoda, że nie we wszystkim! Na planszy nr 3 przedstawiono mapę części środkowej Europy nad Renem, Łabą i Odrą, a na niej „Centra Sztuk Pięknych w Niemczech w latach 1815—1945”. Na mapie dostrzegamy takie oto „niemieckie centra sztuk pięknych”: Kołobrzeg, Krzeszów, Wrocław, Gdańsk, Królewiec, ... Poznań. A więc nawet polskie miasto, które nie znajdowało się w granicach Niemiec sprzed 1939 r.!

Pewną część wystawy stanowiły wydawnictwa o zabytkach. Wśród nich była również książka *Deutschland — t. Mitteleuropa und der Osten wie er war* („Niemcy — część: Niemcy Środkowe i Wschód jakie były”), otwarta na ilustracji 148, przedstawiającej wrocławski ratusz. Ale nie ten odrestaurowany przez polskich konserwatorów po ostatniej wojnie, tylko ten spaprany przez C. Lüdeckego w końcu XIX w. i otoczony budami kramów i straganów. I gdzie tu niemiecka dokładność?

Wreszcie ostatnie słowo. Wystawę konsultował dr Werner Bornheim zwany Schillingiem, prezydent Stowarzyszenia Regionalnych Instytutów Restauratorskich NRF, znany nam z wizyty w Polsce na organizacyjnym Kongresie ICOMOS-u. Rozmawialiśmy z nim wówczas oficjalnie i nieoficjalnie przy lampce wina w Wilanowie. Czynił wrażenie człowieka szczerego i uczciwego, dlatego przypuszczam, że ten nacjonalistyczny wyskok w sprawach wymagających przecież międzynarodowej współpracy, powstał zapewne przez przeoczenie z jego strony.

Olgierd Czerner

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA EKSPERTÓW NA TEMAT WIETRZENIA KAMIENIA — BRUKSELA 11—14 GRUDNIA 1968

Komitet konserwatorski ICOM i ICOMOS przy współudziale Królewskiego Instytutu Zabytków w Brukseli i Centrum Rzymskiego zorganizował w dniach 11—14 grudnia 1968 r. w gmachu Instytutu w Brukseli międzynarodową konferencję naukową ekspertów poświęconą zagadnieniom wietrzenia kamienia w zabytkach. Była ona trzecią kolejną konferencją naukową na ten sam temat, zorganizowaną przez wymienionych organizatorów w Brukseli. Pierwsza odbyła się w dniach 25—26 lutego 1966 r. Wzięło w niej udział 18 specjalistów reprezentujących 9 krajów i 18 obserwatorów z 7 krajów. Miała ona na celu zainicjowanie międzynarodowej współpracy na polu badania zjawisk wietrzenia kamienia i metod jego ochrony w zabytkach. Druga konferencja, w dniach 20—21 grudnia 1967 r. w której wzięło udział 13 specjalistów z 4 krajów i 4 obserwatorów z 2 krajów, powołała zespół do opracowania raportu zawierającego wybór najodpowiedniejszych metod identyfikacji kamieni, badania ich wietrzenia i konserwacji. Na ostatniej konferencji przedstawiono raport składający się z 8 referatów i 3 komunikatów. Raport objął całokształt zagadnień związanych z wietrzeniem i zabezpieczaniem kamienia w zabytkach z następujących punktów widzenia: architektonicznego, klimatologicznego, techniczno-budowlanego, biologicznego, mineralogiczno-petrograficznego, fizycznego i chemicznego.